

ПЕДАГОГІКА

УДК 001(477) «19/20»

ББК 72(4 Укр)63

В 54

Наталія Рой,

Галина Рисаченко

(м. Біла Церква, Україна)

**ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ДО НАВЧАЛЬНО-
ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ**

Анотація

У статті розглянуто процес формування ціннісних орієнтацій молоді у рамках функціювання навчально-виховного процесу коледжу. Визначено цінності, яким сьогодні надається перевага, проаналізовано та експериментально обгрунтовано педагогічні умови ефективного розвитку ціннісних орієнтацій у підлітків у системі діяльності викладачів-кураторів.

Ключові слова

Цінності, ціннісні орієнтації, життєдіяльність, особистість, життєва орієнтація.

Annotation

The article deals with the formation of value orientations of young people under the operation of the educational process of college. Determined value, which is now the preferred analyzed and experimentally proved effective pedagogical conditions of development of valuable orientations of teenagers in the system of teachers-curators.

Keywords

Values, values, livelihoods, personality, life orientation.

*Дай молодим те, чого вони потребують,
щоб стати від нас незалежними
і здатними зробити свій вибір.*

К. Поннер

Освіта XXI століття – це освіта, головна мета якої – виховання відповідальної особи, здатної до самоосвіти, яка ефективно використовує набуті знання і вміння для творчого розв’язання проблем, критично мисле, опрацьовує різноманітну інформацію, прагне змінити на краще своє життя і життя своєї країни.

Безумовно, виховання студентської молоді, яка через кілька років стане “ядром” української інтелігенції, потребує особливої уваги. На нашу думку майбутнє нашого народу залежить від змісту цінностей, що закладають орієнтири молодих людей.

Ціннісні орієнтації - це елементи внутрішньої структури особистості. Сюди відносяться:

- спрямованість,
- мета індивіда,
- механізм індивідуальної взаємодії.

Вони є найважливішими елементами внутрішньої структури особистості, які закріплені життєвим досвідом індивіда. Наявність життєвих цінностей у свідомості людини залежить як від вікового етапу, так і рівня розвитку суспільства загалом.

У культурі та літературі цінності спочатку асоціювалися з такими поняттями як гідність, досконалість, гармонійність, закінченість якогось процесу.

В сучасній психології поняття «ціннісні орієнтації» та «цінності» не ототожнюють. На нашу думку цінності є складовою ціннісних орієнтацій. Аналіз теоретичних концепцій, присвячених проблемі, показав наявність двох тотожних понять “ціннісні орієнтації особистості”, та “особисті цінності”.

Ціннісні орієнтації - це елементи внутрішньої структури особистості, які формуються і закріплюються життєвим досвідом індивіда у процесах соціальної адаптації та соціалізації. Цінності усвідомлюються як певна основа для сенсу та мети життя, а також визначають засоби реалізації останніх.

Ми вважаємо, що на підставі ціннісних орієнтації формуються переконання особистості, які об'єднуються в систему і складають її духовну культуру, де виражається самоствердження особистості, її самореалізація.

Крім того вони виконують ряд важливих функцій:

- гармонізують і інтегрують духовний світ індивіда;
- визначають цілісність, унікальність і неповторність особистості;
- регулюють поведінку і діяльність людини в суспільстві, визначаючи її дії і вчинки.

Розвинені ціннісні орієнтації - ознака зрілості особистості, показник міри її соціалізації. Тому формування всебічно розвиненої особистості стало провідною ідеєю, над якою ми працюємо.

Завдання сучасного викладача-куратора, на нашу думку, полягає в тому, щоб дитина зрозуміла та осмислила своє життя, навчилася самостійно вирішувати як щоденні життєві завдання, так і складні проблеми, тобто стала життєво компетентною, життєстійкою, життєздатною. Тільки тоді вона може змінити своє життя, боротися з бездуховністю, байдужістю, безвідповідальністю, які руйнують життя окремої людини та суспільства.

Студенти в особі куратора хочуть бачити не тільки викладача-професіонала, а друга, наставника, радника, людину, яка сприймає їх такими, якими вони є.

Адже хороший викладач – це і хороший психолог. Ми працюємо з різними дітьми і до кожного підбираємо свій «ключик». І допомагають у цьому нам всім відомі методи виховання.

Методи виховання:

- методи формування свідомості : бесіди, лекції, диспути, особистий приклад педагога ;
- методи організації діяльності і формування досвіду громадської поведінки : педагогічна вимога, громадська думка, довіра, створення проблемних ситуацій;
- методи стимулювання поведінки і діяльності : змагання, заохочення, покарання, гра;

- методи самовиховання : самопізнання, само оцінювання, саморегуляція, самоаналіз, самопримушування .

У сьогоденнішньому світі, коли швидко змінюється система цінностей і світоглядних позицій, особистість дитини потребує адекватного керівництва щодо просування до поставленої мети, досягнення незалежного рівня сформованості життєвої обізнаності.

Ціннісні орієнтації проявляються і розкриваються через оцінювання себе, інших життєвих обставин, через уміння структурувати життєві ситуації, приймати рішення в конфліктних ситуаціях та знаходити вихід у проблемних. Вони визначають загальну лінію поведінки в умовах морального вибору через уміння задавати і змінювати домінанти власної життєдіяльності.

Зі студентами нашого коледжу ми провели анкетування. Нам стало цікаво, які у наших студентів головні життєві цінності? Що вони найбільше цінують? Чи бояться щось втратити?

У довільному порядку були запропоновані певні цінності. Студентам потрібно було їх просто упорядкувати, починаючи з найважливішого для них:

1.Розподіл головних життєвих цілей молоді

№	Життєві цілі
1	Мати хорошу сім'ю Здобути хорошу освіту Влаштуватися на хорошу роботу Жити в достатку Забезпечити майбутнє дітям Відкрити свій бізнес Заробити багато грошей Мати свою квартиру Придбати дорогі речі

--	--

2. Чого побоюється сьогодні молодь

№	Побоювання
1.	Неможливість здобути освіту
2.	Проблеми з влаштуванням на роботу
3.	Залишитися без друзів
4.	Залишитися без засобів існування
5.	Не зуміти створити сім'ю
6.	Злочинність
7.	Не зустріти коханої людини
8.	Втратити роботу
9.	Диктатуру влади

3. Які якості молодь найбільше цінує в людях

№	Людські якості
1.	Доброта
2.	Розум
3.	Гумор
4.	Вихованість
5.	Товариськість
6.	Цілеспрямованість
7.	Чуйність
8.	Упевненість в собі
9.	Краса
10.	Незалежність

4.Цінність навчання

№	Навчання дозволяє
1.	Отримати професію
2.	Підготуватися до самостійного життя
3.	Самоствердитись
4.	Бути не гірше інших
5.	Утвердитися серед близьких
6.	Відчути себе дорослим
7.	Стати багатим
8.	Перевершити інших

Отримані результати показали, що у молодих людей переважає орієнтація на отримання професії за допомогою знань. І це на даний момент приємно вражає. Адже, від того, які цінності сьогодишньої молоді, залежить її майбутнє і майбутнє суспільства в цілому, тому важливо прищепити такі суспільно корисні цінності, які є вічними.

Саме на першому курсі формується відношення молодої людини до навчання, до майбутньої професійної діяльності, продовжується активний «пошук себе», формуються якості професійно грамотного сучасного спеціаліста. І тут велику роль відіграє успішна адаптація до нових для них вузівських умов.

Виділяють такі три форми адаптації студентів – першокурсників :

1) *формувальну* (стосується пізнавально-інформаційного пристосування до нового середовища, до структури вищої школи, до змісту навчання в ній, її вимог до своїх обов'язків);

2) *суспільну* (відбувається процес внутрішньої інтеграції груп студентів-першокурсників та інтеграції цих же груп зі студентським оточенням в цілому);

3) *дидактичну* (стосується підготовки студентів до нових форм і методів навчальної роботи у вищій школі).

Важливим компонентом ціннісної самосвідомості є її життєві орієнтації. Вони виконують функції включення суб'єкта в тій чи іншій формі соціальної діяльності і виступають як відносно самостійні, функціонально єдині підсистеми ціннісних уявлень про певні сфери діяльності і пов'язані з ними соціальні цінності.

Життєва орієнтація формується в залежності від того, носієм яких цінностей є те чи інше коло занять для людини, і якого значення набувають дані цінності в її свідомості.

Як компонент молодіжної свідомості, життєва орієнтація включає в себе всі характерні для ціннісних орієнтацій рівні :

- емоційний, що характеризується, в першу чергу, соціальними почуттями;
- когнітивний, що виражає свідому спрямованість на форми життєдіяльності;
- поведінковий, що виражає готовність зайнятися тією чи іншою діяльністю.

В юності проходять глибокі зміни в системі життєвих цінностей, відбувається ломка уявлень, відмова від ілюзій, з'являються нові погляди, переконання, оцінки. Ми вважаємо, що в процесі здійснення життєвих планів молодь зустрічається з певними труднощами, і її ціннісні орієнтації формуються під суперечливим впливом різних факторів. Серед них: і система освіти, і професійна зацікавленість, і роль сім'ї, і ЗМІ, тощо.

Життєві плани залежать від завдань, які визначаються об'єктивними умовами життя та ціннісними орієнтаціями студента. Вони умовно поділяються на :

- професійно-освітні;
- суспільно-політичні;
- романтико-пізнавальні;
- особистісно-сімейні;
- матеріально-побутові.

Таким чином, формування ціннісних орієнтацій молоді в сучасному українському суспільстві проявляється в одночасному впливі на особистість молодої людини різних факторів, які часто суперечать один одному. Тому завданням дорослих — допомогти підлітку сформувати свій внутрішній світ, зорієнтувати його у виборі цінностей, навчити приймати рішення і нести за них відповідальність.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій). 2-ге вид.: Навч. посіб. - К.: Центр учбової літератури, 2010 - 128 С.
2. Голуб А.М. Формування ціннісних орієнтацій молоді в процесі дозвільної діяльності // Соціально-педагогічна робота. - 2009. - № 4. - С.53-57.
3. <http://vuzlib.com/content/view/860/94/>
4. <http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=30863&pg=8>
5. http://ua-referat.com/Система_ціннісних_орієнтацій_сучасної_молоді
6. <http://bukvar.su/psihologija/86842-Issledovanie-cennostnyh-orientaciiy-u-studentov.html>
7. <http://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/690/1/ЦІННІСНІ%20ОРІЄНТАЦІЇ%20У%20ПІДЛІТКОВОМУ%20ВІЩІ.pdf>
8. <http://social-science.com.ua/article/648>

1.Рисаченко Галина Олександрівна (м.Біла Церква, Україна)

2. Викладач вищої категорії, методист

3. Технологіко-економічний коледж Білоцерківського НАУ
4. Кафедра природничо-математичних дисциплін, викладач
5. 0673385554
6. Rusashenko@yandex.ru
7. Потрібен сертифікат (так)

1. Рой Наталія Михайлівна (м.Біла Церква, Україна)
2. Викладач вищої категорії, методист
3. Технологіко-економічний коледж Білоцерківського НАУ
4. Кафедра природничо-математичних дисциплін, викладач
5. (+38)0674188340
6. roy_tec_bnau@ukr.net
7. Потрібен сертифікат (так)